

EVANGELIJOS IR KRIKŠ IONIŠKOSIOS KULTŲ ROS SANTYKIO UŽDAVINIAI

Mielieji ir Brangūs Akademikai, Garbingieji Sveikiai

Džiugu man, kaip Akademijos pirminkui, tarti kelet žodžių Septintojo Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos narių suvažiavimo darbui pradžioje. Pirmiausia nuoširdžiai sveikinu visus Suvažiavimo dalyvius, tiek akademikus, tiek svečius.

Beruošiant šį suvažiavimą, nemaža, gal net daug daugiau, kaip kitais atvejais, buvo sutikta kliūčių, patirta netikrumo, sunkenybių, net nusivylimo. Tačiau išties ta. Nors ir labai nepalankiose aplinkybėse pasisekė suruošti nemenkesnę vertę, — tikiuosi, — už praėjusius, gerai pasisekusius ir gražiai vertintus Akademijos suvažiavimus. Didelis dėkingumas Dievui už gana kukliai pradėtą darbo laimėjimą ir jo sėkmingą augimą. Padėka taip pat tiems, per kuriuos jis savo dovanas mums perteikė: šalia programos išpildytojų didelė padėka Müncheno Akademijos židinio valdybai ir Romuvos vadovybei taip maloniai ir svetingai savo patalpose priglaudusiai Akademijos suvažiavimo dalyviams.

Neseniai, rodos, kalbėjau Fordhame universitete, New Yorke, vykusiame Akademijos suvažiavime. Ten buvo nurodyta nemaža organizacija, o taip pat ir kėrybinė Akademijos pažanga. Netrukus jos ir per šiuos paskutiniuosius trejus metus. Per šį trumpą laiką Akademijos gyvenime yra nemaža vykių. Pirmiausia tenka prisiminti tuos, kurie baigė žemąsias keliones, laimėjo pilną atbaigimą amžinybėje. Jų yra devyni: prof. dr. Bronius Baškys (mirė 1965.VI.15 d.), prof. dr. Vitas Manelis (1965.VIII.2 d.), prof. dr. Antanas Šerkšnas (1966.VI.24 d.), prof. dr. Alfonsas Jurskis (1966.VII.31 d.), Eduardas Turauskas (1966.IX.12 d.), kalbininkas Jonas Martynas Laurinaitis (1966.IX.25 d.), prof. dr. Antanas Gylys (1966.XI.16 d.), mag. Aleksandras Andriušaitis (1967.V.25 d.) ir vysk. dr. Pranas Brazys (1967.VI.9 d.). Paskutinis su mumis atsiskyrė vis mylimas, gražiai pradėjęs darbus ir daug žadėjęs vyskupas Pranas Brazys. Jo mirtis aiškiai parodė, kiek jis buvo visiems brangus, mielas, sta-

iai nepamainomas. Pagal savo obals *omnibus omnia* jis buvo pasidar s visiems viskuo. Teduoda mums Dievas jo vert , jo b do savybi p din , jo prad t darb , plan ir užsimojim t s j ir realizuotoj . Mirusi j vieton stojo kiti nauji 29 Akademijos nariai.

Organizaciniu požvilgiu didel s reikšm s yra Lietuvos Istorijos ir Religin s Kult ros Instituto Romoje, kaip Akademijos padalinio, steigimas. Toliau, šalia jau buvusi Akademijos židini , steigti nauji: Toronte, Daytone, Münchene.

Iš k rybin s veiklos reikia sumin ti Akademijos leidinius: *Metraš io* trys tomai — du jau pasirod , tretysis teb ra riškyloje. Spaustuv je teb ra Šeštojo Akademijos *Suvažiavimo Darbai*, kone visas tomas paskutin se korekt rose, taip pat ir viena labai domi dr. Igno Skrupskelio studija: *Lietuviai XVIII amžiaus vokie i literat roje*. Beveik galutinai paruoštas ir IV *Metraš io* tomas.

Žvelkime visa tai Tumo Vaižganto žvilgsniu : neieškokime vien tik tr kum , bet paži r kime taip pat, kas juose jau yra pozityvaus ir vertingo. Laim jimai — teb na paskatinimas atei iai, o esantieji tr kumai — pareigojimas dar daugiau pasitempti.

M s laikais vykstantis dvasios persilaužimas, naujos epochos formavimasis dvejopai pergyvenamas: kaip duotis (duomenys), kaip jau vyk s faktas, kaip tam tikros raidos, pažangos išdava, su visais savo naujumais, laim jimais, kuriais belieka tik g r tis ir džiaugtis ; kit gi, priešingai, — kaip užduotis, kaip ši duomen išvadoje vykdytinas uždavinys.

Duotis ir užduotis buvo pramatyta kaip pagrindin ir vedamoji šio suvažiavimo tema : panagrini vairose sekcijose atitinkamus požvilgius tiek duoties tiek užduoties, — kiek tai manoma, neturint pakankamai dokumentacijos. Bet jos b t užtek . Pagrindin priežastis buvo, kod l tam kartui nuo šios temos atsisakyta, tai laiko tr kumas. Per ilgai užtruko organizacin stadija.

Ne tik užduotis yra labai viliuojanti ir domi, — nemažiau reikšminga pamokanti bei lemtinga yra ir duotis. Tarptautin duotis (pad tis) mums daugiau ar mažiau paž stama. Labiau masinanti yra duotis t vyn je: kaip ten begyvenama, koks kis, kokie socialiniai santykiai, kokie kult riniai nusiteikimai, pol kiai ir laim jimai, o ypatingai, kokia j dvasia : teb ra ji atspari, o gal jau pažeista, koks yra pavojus j sužaloti ar net visiškai iškreipti: juk nuolatin baim , nusilenkimas, netikrumas, nepritekliai, nesiliaujantis gudravimas, slapukavimas, pasitik jimo artimu išbl simas, atvirumo sumaž jimas, žodžiu, visoks moralinis alinimas nepasilieka be takos. Vienu žodžiu, vis m s tautos gyvenim panagrini socialiniu, visuomeniniu, psichologiniu, religiniu, dvasiniu požvilgiu.

O ką parodyt duotis (duomenys) apie mus pačius tremtinius ir išėivius, jei kas padaryt s žin s apyskait m s tautini , visuomenini , kult rini , politini , socialini , religini , dvasini nusiteikim ! Ar neatsirast , šalia labai graži ir džiuginan i reiškini bei didelio idealizmo, taip pat ir dvasinio pasenimo, ir skleroz s, apatijos, rutinos, savanaudiškumo, sumaterial jimo, gal net sauališko vergavimo ? Ar neatsirast laisv je ir medžiaginiame gerb vyje gyvenan i tarpe didesni verg , b tent dvasini , — negu tremtiniai Sibiro stovyklose ir lageriuose, kuri dvasios stipryb , tarp kitko, liudija maldaknyg *Marija, gelb ki mus* ? Didel s temos. Aktualios temos. Paimokan ios temos.

Ta iau ir be platesni duoties (pad ties) studij mes galime ir net privalome susiorientuoti pad tyje, mes galime ir privalome tebesiformuojantiems naujiems laikams duoti atitinkam veid , juos pakreipti pagal savo planus. Tai ne tik galimyb , bet kartu ir m s pašaukimas, m s didingas ir be galo didel s atsakomyb s uždavinys, neatšaukiama, nepanaikinama, neišvengiama pareiga. Ne vienam gali pasirodyti, kad šie žodžiai apie galimyb gyvenimui duoti krypt yra per d ti, sta iai naiv s. Ir ta iau aš pasilieku prie j . Tiesa, aš j neimu V. Kudirkos satyr krugloduroviškojo *veni, vidi, vici* prasme, bet vysk. Prano Brazio pavyzdžiu, kuris per kelet m nesi paj g duoti nauj impuls m s religiniam, kult riniam, dvasiniam gyvenimui ; pavyzdžiu m s savanori , kurie savo pasiaukojimu apgyn Lietuvos nepriklausomyb ; pavyzdžiu sukil li , kurie, nepab g ginkluoto milžino, sukilo ir atstat Lietuvos nepriklausomyb . Pabr ždamas kartoju : galimyb yra, ji didžiai reali. Tik nuo m s ryžtingumo pareina ja pasinaudoti.

M s dabartin pad tis yra panaši t mitologin s legendos didvyry , atsid rus prieš užsp st gyvybin m sl , kuri jei minsi — laim si ir išliksi; priešingu atveju — ž si. Mes galime ir privalome ši m sl minti.

Pavadinau tai pašaukimu. Bet tai yra jau kažkas daugiau. Tai savotiškai jau yra b tinyb , šis naujos epochos formavimas. Mes ne tik esame pašaukti š darb , j morališkai pareigoti, dar daugiau, mes esame, — norime ar nenorime, — jau stumti šio darbo, šios pareigos aren . Mums jau užsp sta ana mitologin s legendos gyvybin išlikimo ar ž ties m sl . Svarbu mums t m sl minti, svarbu duoti tikr sprendim , apdairiai elgtis, susiburti ir sijuongi konstruktyvi k ryb . Tai m s gyvenimo b tinyb .

Melagingi pranašai, tarsi m s laik sirenos, labai iškalbingai ir žaviai ragina eiti su gyvenimu, sekti laiko dvasi , b ti mo-

derniais, prisitaikinti prie naujo gyvenimo slyg, imti gyvenim tok, koks jis yra, bet ti realistais. Gal nieko dabar nėra tiek madoje, kiek išgarsėjus, magiškai skambes, visus traukies žodis *aggiornamento*, bet kartu gal nėra jokia kita s voka nedengiama tiek skirting, net vienas kitam prieštaraujanis dalyk : nuo gražiausio, kilniausio idealizmo iki paties bauriausio žmogaus dvasios sužalojimo, visiško nužmoginimo.

Laiko dvasia ir pats gyvenimas yra labai vairs ir daugiareikšmiai. Juk ir komunizmas yra mūsų laik apraiška. Ir kolonializmas yra mūsų laik apraiška. Materializmas, abejingumas dvasinms vertybms, didžiai ideal pamynimas, moralinis sumenkimas, l kštumas ir t.t., ir t.t., irgi yra mūsų laik apraiškos. Ir visa tai dengiama gražiausiais vardais, peršama skambiausiais žodžiais, — visokiais b dais stengiamasi li liuoti ne tik pavienius žmones, bet ir ištisas tautas šita pasyvumo, neveiklumo, nusivylimo, pasroviui plaukimo, visiško defetizmo linkme. Tarsi hipnoz veikia, kalba, paralyžuoja. Savaiame aišku, kad ne šis yra mūsų kelias. Ne šia prasme mes turime eiti su gyvenimu, ne šia laiko dvasia persiimti, bet kaip tik jai priešintis, jai atsispirti, j nugal ti.

Ta iau taip pat aišku, kad negalime pasilikti vietoje, pasilikti senov je, pasyvume, abejingume viskam, kas šiandien gyvenime vyksta ; negalima ieškoti prajusios dienos, prajusi laik , kurie niekada nebegr š. Netgi daugelio geri norai, — dideli tarptautini organizacij , atstovaujiam ir vadovaujiam iškili asmenybi : ministr , vyskup , — net labai kilnis ir skambes š kiai, kaip ginti krikš ioniškj kult r nuo barbar , apsaugoti krikš ioniškosios kult ros pamatus ir t.t., ir t.t., yra labai ir labai nepakankami, geriau sakant, kone tikras nesusipratimas.

Gyvenimas nestovi vietoje, tad n vadinamoji krikš ioniškoji kult ra negali pasilikti statiška. Ir k gi, pagaliau, reiškia toji «krikš ioniškoji kult ra» ? Ryt Bažny ios ortodoksai argi nėra krikš ioniškos kult ros ? Viduramžiai argi nėra krikš ioniškos kult ros ? Tad ar sta iatikiais turime pasidaryti, ar gr žti viduramžius ! Panašiai kaip dabar neapdair s entuziastai iki kyrumo kartoja, skelbia ir perša tok gr žim pirmuosius krikš ionijos metus. Ir daugeliui pasimetus, didele dalimi jie tai net realizuoja, nematydami ir nesuprasdami, kokias ne kainuojamas kult rines ir religines vertybes jie tokiu b du atmeta ir gal net savo neapdairiu entuziazmu sunaikina, kokius uždaro kelius, kok gr žina primityvum .

Nei su vienu, nei su kitais mums ne pakeliui. Mūsų uždavinys yra nei taip vadinam « krikš ioniškj kult r ir jos pagrindus » ginti, nei akilai vadinam j laiko dvasi sekti, bet dabartin gyve-

nim, mūsų dienų vykius, mūsų epochą, žodžiu, mūsų dienų gyvenimui formuoti pagal Apreiškimą. Dievo žodis, Evangelija, nesikeičia niekuomet, jis pasilieka tas pats visiems laikams, visoms tautoms, visiems žmonėms. Amžinai būgyje keičiasi gyvenimas, keičiasi žmonės, ir visi jie su mūsų šviesos ir kvipimo visiškos tos pačios Evangelijos, tik kiekvienas *savo* būdu. Jie kiekvienas *savo* supratimu ir *savo* pajūgumu kur daugiau ar mažiau krikščionišką kultūrą. Tiek pirmieji amžiai, tiek viduramžiai, tiek renesansas, tiek besibaigiantis laikas krikščioniškoji kultūra tiktai *dalinis*, daugiau ar mažiau tobulas, Evangelijos pritaikymas, *ano* meto gyvenimui, pagal ano meto žmonėms nusiteikimą, išsilavinimą, supratimą, moralinį subrendimą, civilizaciją, reikalus. Tenkintis tik tai vadinama ja krikščioniška kultūra, reikšt labai susiaurinti savo kvipimo ir dealų šaltinį. Ne krikščioniškoje kultūroje, bet vien tik *Evangelijoje* mes turime neišsemiam pilnybę.

Savaime aišku, tai nereiškia vadinamos krikščioniškosios kultūros paneigimo ar radikalaus atmetimo, bet vien tik atsipalaidavimą nuo vergiško to kultūrai nusilenkimo ir tuo pačiu idealų šaltinio susiaurinimo, užkirtimo kelio dvasinei pažangai. Jos laimtosios kultūrinės, religinės, dvasinės vertybės pasilieka, jas reikia pasisavinti. Tačiau gyvenimui reikia apspręsti ne praėjusį laiką formomis, — nes tai būtų rutina, — bet Evangelijos principais. Tik šiuo atveju mūsų kultūra, mūsų gyvenimas, ateinančioji epocha bus ir tikrai krikščioniška, šviežia, kurybinga, ir mums prie širdies.

Jeigu jau vis žmonėms, tai daug daugiau vadovaujant, dar labiau mokslo žmonėms, ypatingai gi Akademijos, kaip mokslo institucijos, pareiga yra ne tik nepasiduoti iracionalios srovės nešimui, bet susiorientuoti, su moningai apsisprendus, atviru žvilgsniu eiti per gyvenimą, būti iškiliems ir pajūgiems žvelgti Kurio plan bei savo idealų dabarties vykiuose, ir pat gyvenimui pagal tų Dievo mintį ir savo idealų formuoti. Ne tik *nesilaikyti* prie vadinamosios «laiko dvasios», — nebeždžioniauti, — bet t *laiko dvasi*, *kurti* ir pagal ją pat gyvenimui formuoti. Vien tik per šiuos kurybės mes būsimieji nauji žmonės, mes būsimieji modernūs tikra to žodžio prasme, būsimieji kultūringi, būsimieji sau žmonės, būsimieji pagal Kurio planą sau tauta — tikrai nepriklausoma — o ne kokija kopija ar sužalota svetimų iškamša¹.

¹ «Per omne tempus Ecclesiae officium incumbit signa temporum perscrutandi et sub Evangelii luce interpretandi; ita ut, modo unicuique generationi! accommodate, ad perennes hominum interrogationes de sensu vitae praesentis et futurae deque earum mutua relatione respondere

Dvejopa Akademijos moksl grup : viena siaura prasme vadina-
m j griežt j ir gamtos moksl grup , kuri pasitenkina tik « atra-
dimais », o kiek aukštesn je pakopoje — «išradimais ». Atradimai
yra vis gilesnis siskverbimas gamtos paslaptis, j geresnis pažini-
mas, pasaulio medžiaginis apvaldymas ir užvaldymas. Tai tarnauja
pakopa tolimesniam laipsniui, b tent išradimams, tai yra t gamtos
j g pajungimui žmogaus tarnybon — technologija. Antr j grup
sudaro vadinamieji humanitariniai mokslai, kurie anuos atbaigia.
Mors jie nieko « neatranda » yra labiau vertingi už pirmuosius, nes
jie, Dievo pavyzdžiu, kuria «iš nieko». Jie veda aukš iausi žmogiš-
kosios dvasios pasireiškimo laipsn ir form — apsisprendim .

Abi šios moksl grup s, gamtos ir humanitarini , yra reikalingos,
b tinos : viena kit remian ios, viena kit atbaigian ios, viena kit
galinan ios klest ti. Abi yra to paties iš K r jo dar rojuje gautojo
uždavinio — apvaldyti ir užvaldyti žem — realizavimas. Pirmoji
moksl grup realizuoja žem s užvaldym ir jos pajungim žmogaus
tarnybon, antroji moksl grup , remdamasi pirmosios davimais ir j
palaikoma, atbaigia an laim jimus, juos prasmina, b tent, atbaig-
dama žmog , nurodydama jo veikimui linkm , formuodama dvasin
veid , padarydama j vienok ar kitok , paruošdama žmog malon s
pagalba iškilti iki Dievo vaik garb s ir kilnumo — aukš iausi
galim žmogaus atbaigim .

Mes gyvename iš praeities palikimo. Kiekvienas iš m s atsako
ne tik už save, bet iš dalies ir už kitus ; ne tik už ši dien , bet ir už
ateit , už b simas kartas. Niekas negali nuo šios atsakomyb s atsipa-
laiduoti. Mes formuojame (arba neformuojame) ir apsprendžiame
(arba paliekame abejingume) ateit ne vienai dienai, bet, — šiuo kriz s
ir epoch pasikeitimo metu, — ilgiems dešimtme iam s, o gal net šimt-
me iam s. M s atsakomyb yra didel prieš artim , prieš b simas
kartas, prieš savo taut , prieš pat K r j . Jei jau kiekvienas iš
m s pavieniui, tai juo labiau Akademijos nariai, pati Akademia
yra už tai atsakinga.

Visos sekcijos turi savo specifin uždavin šiame reikale, visos jos
reikalingos darniam klausimo išsprendimui, bendros pareigos vyk-
dymui. Tiesa, tai didelis ir labai didingas uždavinys, tik jis praei-
tyje, palyginti, mums sek si nelengvai.

possit» (Pastoralin konstitucija apie Bažny i šiuolaikiniame pasau-
lyj⁶ « *Gaudium et Spes*, 4 pastraipa ; lietuviškasis vertimas *II Vatikano
Susirinkimo Nutarimai*, Kaunas 1968, 121 psl. arba « Krikš ionis Gyve-
nime » serijos leidinyje *II Vatikano Susirinkimo Dokumentai*, 1 dalis,
Bostonas 1967, 171 psl.).

«Kult rin s, dvasin s kovos baras daug ramesnis, — rašo dr. Ignas Skrupskelis, — laim jimai ir pralaim jimai pastovesni: jie br sta l iau, bet šaknis leidžia, nepalyginti, giliau. — Mums ši tylioji kult ros kova blogiausiai sek si. Ginklu m s prot viai milžiniškus plotus nukariavo — kult riškai j laim ti nemok jo. — Ne tiek nuo plieno žuvo m s tautie i , kiek kult riniai ginklai j mums išpl š — Rytuose ir Vakaruose dideli pralaim ti plotai. — Lietuviškas kraujas, lietuviški veido broožai, lietuviški iš dalies ir papro-iai, tik l pos nebetaria lietuvišk žodži , ir širdys nebe lietuviškos t vyn s laime plaka »².

Ta iau, koks didelis ir sunkus b t šis darbas ir uždavinio vykdy-mas, laim jimas mums yra užtikrintas, nes tai yra amžin j K r jo plan vykdy-mas, veikimas pagal jo mint . Pats Visatos K r jas šiame reikale yra labiau, taip sakant, interesuotas, negu mes žmon s. Jis tik laukia m s apsisprendimo, m s bendradarbiavimo šiame pasaulio k rimo atbaigime, bendrai sakant, o konkretizuojant savajai aplinkai ir savosioms problemoms : tautiškumo išsikleidime, lie-tuvyb s išlaikyme, nepriklausomyb s atgavime, nes visa tai yra b tinos s lygos lietuviškosios dvasios suklest jimui ir atbaigimui.

Tad ryžtingai ir viltingai darb .

Šventoji Dvasia, Tiesos, Meil s ir K rybos Dvasia, tevadovauja šiam Suvažiavimui, telemia nutarimus ir šimteriojus tesuteikia darbams ir pastangoms vaisius. Gausi Dievo palaima telydi visus Akademijos darbus ir užsimojimus.

A. Liuima, S. J.

Romuva (Hüttenfeld), 1967 m. rugpi io 23 d.

² Dr. Ignas Skrupskelis, žr. *Laisv*, 1967 m. kovo m ti. 39 (76) nr., 23 psl.

Kal ba pasakyt a užd ar ant sept int j Akad emijos suvažiavim

Vienoje iš sociologijos sekcijos paskait buvo pacituotas Tomo Kempie io (*Apie Kristaus sekim*, 1 kn. 20 sk. 5 nr.) iš stoik (Senekos septintas laiškas Luciliui) pasiskolintas posakis : Kiek kart buvau tarp žmoni , menkesnis sugr žau namo. Septintojo L.K.M. Akad emijos Suvažiavimo dienos aiškiai parod šio pasakio dviprasmiškum . Kaip ten beb t su stoikais ir su Kempie iu, neabejoju, kad mes skirstom s ne sumenk j , ne sumaž j kaip žmon s savo žmoniškume, bet priešingai, skirstom s gerokai gtel j tiek intelektuali ai, tiek dvasiškai.

Per arti teb ra ir per turiningos buvo šios dienos, kad b t galima duoti vispusišk j vertinim . Palikdamas istorijai pareikšti galutin žodin vertinim , tenoriu sumin ti tik paiais faktais jau duot nepakei iam sprendim : Suvažiavimo pasisekim geriausiai rodo ir be žodži liudija patys dalyviai. Tiesa, gerai prelegent buvo paruoštos studijos, kuri jau pati pirmoji, prof. dr. Juozo Ereto, pažadino susitelkimo, darbingumo ir d mesio nusiteikim , kuris pasiliko iki pabaigos. Pasisekim didžiai iškalbingai liudija dalyvi susidom jimas ir atidumas : išs d ti kasdien po 6-7 valandas sal je, — kai ia pat pro atviras duris ir langus vilioja didingas, saul s apšviestas parkas, — d mesingai sekant, kartais nelengvai pasekamas aukšto lygio studijas ir po to sijungti gyv pokalb , — yra be galo džiuginantis reiškinys.

Už Suvažiavimo ir studij pasisekim tenka daugeliui d koti. Tai ne vieno darbas. Müncheno židinio valdyba neš techninio paruošimo naš t . Jai reik jo visur ir visiems išsitekti, o tai sunkus ir labai ned kingas darbas. Šis židiny s taip pat prisid jo ir prie b tiniausi išlaid padengimo. Toliau pad ka visiems sekcij organizatoriams, kurie irgi tur jo nemaža paaukoti ir laiko, ir energijos, bekalbindami, beieškodami paskaitinink , kurie gal t šiuo metu ir šioje vietoje duoti savo verting naš t : juk visi turi savo planus, savo sipareigojimus, savo reikalus. Toliau d koju paskaitininkams už tikrai puiki , verting studij paruošim , o visiems dalyviams už j susidom jim , interes , gyv dalyvavim diskusijose. Labai d koju Romuvos vadovybei už miel , malon Akad emijos suvažiavimo pri mim jaukias patalpas. Pirm kart Akad emijos suvažiavimas vyko ne tik arti gamtos, bet, galima sakyti, paioje gamtoje. Pagaliau, d koju prel. dr. Tadarauskui, atsiminusiam mus iš tolimosios Kanados ir Suvažiavimo b tiniausi reikal išlaid padengimui atsiuntusiam 250 doleri .

Miela b t , jeigu šis pastarasis d kojam j skyrius, b tent geradari - r m j b t buv s gausėnis. Visiems teatlygina Dievas — vis g rybi Šaltinis.

Dabar lieka Centro valdybai maloni pareiga, galimai grei iau išleisti šias visas studijas. Nors tai miela pareiga, bet iš antros pus s labai varginga ir sunki: nes pirma reikia, — atrodo, kad jau tiks išsireiškimas, — suelgetauti reikiam spaustuvei apmok ti sum , nes surasti šiam kilniam darbui geradari nuolatos darosi vis sunkiau ir sunkiau.

Jei m s viltys, net ir didži kli i s kury, nebuvo veltui : — paruoštasis Suvažiavimas pralenk daugelio pramatymus, — tai dar didesn viltis telydi ir tolimesn Akademijos veikl bei jos tobul jim , nes viltis, kaip sako šv. Paulius, neapgaua.

Suvažiavimo dienos baigiasi. Esu tikras, kad jos gražiai praleistos temptame protiniame darbe, paliks giedrius ir mielus prisiminimus, stiprins dvasi , gavins ne tik pa ius Suvažiavimo dalyvius, bet per išleistus *Suvažiavimo Darbus* švies ir kitiems.

D koj s žmon ms, pad k baigiu gilaus d kingumo išreiškimu Dievui, Šviesybi T vui, — kaip sako apaštalas Jok bas savo laiške, — iš kurio mums ateina visos dovanos ir g ryb s (*Jok bo* 1,17).

Tad ir baigiu tardamas nuošird «iki pasimatymo » Aštuntajame L.K.M. Akademijos Suvažiavime. Te kvepia Dievas lietuvius pasiekti to, kad jis gal t vykkti Vilniuje.

A. Liuima S. J.

Romuva (Hüttenfeld), 1967. VIII. 27 d.